

Datum
2012-06-26

Dnr
7331-08-100132

Näringsdepartementet
Energienheten
103 33 Stockholm

Yttrande över Affärsverket svenska kraftnäts ansökan om förlängd giltighetstid för 400 kV ledningen Kimstad-Sege-Arrie

Energimarknadsinspektionens ställningstagande

Energimarknadsinspektionen tillstyrker Affärsverket svenska kraftnäts (Svenska kraftnäts) ansökan om förlängd giltighetstid för 400 kV ledningen Kimstad-Sege-Arrie inom Östergötlands, Kalmar, Kronobergs, Blekinge och Skåne län jämte ansökan om ny koncession för ledningen med ny luftledningssträckning avseende passagen genom Staffanstorps tätort med nedan angivna ändring och villkor.

Inspektionen föreslår dock att regeringen föreskriver att ledningen ska ges en ny luftledningssträckning söder om Södra Sandby i enlighet med det alternativ Svenska kraftnät redovisat, med en mindre justering enligt [redacted] yrkande, och med nedan angivet villkor 1.

Ledningen ska sålunda ha en sträckning enligt bilaga 1-4.

Förlängd giltighetstid samt ny koncession ska meddelas för 40 år. 400 kV ledningen Kimstad-Sege-Arrie föreslås erhålla det nya anläggningsnumret 8000 FB.

Inspektionen föreslår att regeringens beslut förenas med följande villkor:

1. Den ledningsdel genom Södra Sandby som ersätts av det framtagna alternativet och den ledningsdel genom Staffanstorps tätort som ersätts av den nya sökta sträckningen raseras inom tre år efter färdigställandet av de nya ledningsdelarna. Svenska kraftnät ska skriftligt anmäla till inspektionen när rasering skett.
2. För fastigheterna [redacted]
[redacted] ska Svenska kraftnät för respektive fastighet vidta lämplig åtgärd att förvärva byggnad eller fastighet, bygga om ledningen förbi aktuella bostäder eller flytta bostadshus i syfte att reducera magnetfältet.
3. För följande grupper av fastigheter [redacted]
[redacted] ska Svenska kraftnät vidta lämplig åtgärd att förvärva byggnad eller fastighet, bygga om ledningen förbi aktuella bostäder, flytta bostadshus eller bygga skärmslingor i syfte att reducera magnetfälten. Väljer Svenska kraftnät alternativet med

skärmslingor ska Svenska kraftnät dokumentera att en reduktion av magnetfälten för samtliga byggnader som ingår i gruppen kan uppnås med minst 50 %.

4. För fastigheten [REDACTED] ska Svenska kraftnät kontrollera förhållandena på fastigheten med avseende på de elektriska fälten samt vid behov vidta erforderliga åtgärder.

Åtgärderna enligt 2-3 ska vidtas inom tre år och åtgärder enligt 4 inom sex månader efter det att regeringen meddelat Svenska kraftnät förlängd giltighetstid. Inom denna tid ska även Svenska kraftnät skriftligen meddela inspektionen vilka åtgärder som vidtagits.

För det fall Svenska kraftnät väljer att bygga om ledningen förbi aktuella bostäder erinras Svenska kraftnät om att ny koncession krävs för ombyggnaden.

Inspektionen anser att de till ansökan fogade miljökonsekvensbeskrivningarna uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken (1998:808).

Allmänt

Ansökan jämte redovisat alternativ att dra ledningen söder om Södra Sandby med remisshantering redovisas i bilaga 5.

Aktuella rättsregler

En elektrisk starkströmsledning får enligt 2 kap. 1 § ellagen (1997:857) inte byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession) från regeringen. Emellertid får regeringen bemyndiga nätmyndigheten att pröva frågor om nätkoncession som inte avser en utlandsförbindelse. Energimarknadsinspektionen, som är nätmyndighet enligt 1 § elförordningen (1994:1250), har fått ett sådant bemyndigande i 2 § 1 punkten elförordningen. Enligt 3 § 2 punkten elförordningen får Energimarknadsinspektionen emellertid inte avgöra ärenden som anges i 2 § och som avser en ledning med en spänning överstigande 145 kV mellan två ledare om någon sakägare, kommun eller statlig myndighet motsätter sig bifall till ansökan. Sådana ärenden ska Energimarknadsinspektionen enligt 4 § elförordningen utreda och därefter med eget yttrande lämna till regeringens prövning.

I 2 kap. 2 § ellagen sägs att nätkoncession ska avse en ledning med i huvudsak bestämd sträckning (nätkoncession för linje) eller ett ledningsnät inom ett visst område (nätkoncession för område).

Nätkoncession får enligt 2 kap. 6 § ellagen meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt (objektiv lämplighet). Enligt 2 kap. 10 § ellagen får nätkoncession beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet (subjektiv lämplighet).

Enligt 2 kap. 8 § ellagen får nätkoncession för linje inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas får dock mindre avvikelser göras.

Enligt 2 kap. 8 a § första stycket ellagen ska hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken, de allmänna respektive särskilda bestämmelserna om hushållning med mark- och

vattenområden i 3 – 4 kap. miljöbalken samt bestämmelsen om miljö kvalitetsnormer i 5 kap. 3 § miljöbalken tillämpas vid prövning av frågor om meddelande av nätkoncession för linje. Frågor som redan prövats i ett mål eller ärende om tillstånd enligt miljöbalken behöver emellertid enligt fjärde stycket inte prövas på nytt i ärendet om nätkoncession. En miljökonsekvensbeskrivning ska enligt andra stycket ingå i en ansökan om nätkoncession för linje. Enligt tredje stycket gäller 6 kap. miljöbalken för förfarandet, kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag.

I 2 kap. 2 § miljöbalken stadgas ett kunskapskrav som innebär att verksamhetsutövaren ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

Enligt 2 kap. 3 § miljöbalken ska verksamhetsutövaren utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska bästa möjliga teknik användas. I paragrafens andra stycke ges uttryck för miljöbalkens försiktighetsprincip, vilken innebär att sådana försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Vad som menas med olägenhet för människors hälsa anges i 9 kap. 3 § miljöbalken. Därmed avses en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och inte är ringa eller helt tillfällig.

I 2 kap. 6 § miljöbalken uppställs ett lokaliseringskrav. Enligt detta krav ska en plats väljas, som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Enligt bestämmelsen om rimlighetsavvägning i 2 kap. 7 § miljöbalken gäller de ovan nämnda kraven i 2 kap. miljöbalken endast i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Enligt den så kallade stoppregeln i 2 kap. 9 § miljöbalken gäller att en verksamhet eller åtgärd, som kan befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som kan krävas enligt miljöbalken vidtas, får bedrivas eller vidtas endast om regeringen finner att det finns särskilda skäl. En verksamhet eller åtgärd får alls inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämrats avsevärt. Stoppregeln gäller inte om regeringen har tillåtit verksamheten i en tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § miljöbalken.

Enligt 3 kap. 1 § miljöbalken ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Enligt 3 kap. 3 § miljöbalken ska mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från

ekologisk synpunkt så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

Brukningsvärd jordbruksmark får enligt 3 kap. 4 § miljöbalken endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Enligt samma paragraf ska skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

Enligt 3 kap. 6 § första stycket miljöbalken ska mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter ska särskilt beaktas. Enligt paragrafens andra stycke ska områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövärden eller friluftslivet skyddas mot sådana åtgärder. I dessa fall gäller alltså inte den begränsning som annars följer av uttrycket "så långt möjligt".

Enligt 3 kap. 7 § första stycket miljöbalken ska mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse ska enligt paragrafens andra stycke skyddas mot sådana åtgärder utan den begränsning som annars följer av uttrycket "så långt möjligt".

Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering ska enligt 3 kap. 8 § första stycket miljöbalken så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar. Områden som är av riksintresse för sådana anläggningar ska enligt paragrafens andra stycke skyddas mot sådana åtgärder utan den begränsning som annars följer av uttrycket "så långt möjligt".

Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska enligt 3 kap. 9 § miljöbalken så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska enligt paragrafens andra stycke, utan den begränsning som annars följer av uttrycket "så långt möjligt", skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Om ett område enligt 3 kap. 5-8 §§ miljöbalken är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, ska enligt 3 kap. 10 § miljöbalken företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset ges företräde.

I 4 kap. 2-8 §§ miljöbalken anges ett antal särskilt utpekade områden som enligt 4 kap. 1 § första stycket miljöbalken, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet är av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får enligt andra punkten i nämnda stycke komma till stånd i dessa områden endast om det

kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Detta utgör emellertid enligt paragrafens andra stycke inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken får en användning av mark och vatten som kan påverka ett Natura 2000-område och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats. Tillstånd krävs enligt 7 kap. 28 a § om verksamheten eller åtgärden kan påverka miljön i Natura 2000-området på ett betydande sätt.

Enligt 6 kap. 4 § miljöbalken ska den som avser bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd hålla samråd. Samrådet ska genomföras innan en ansökan om tillstånd görs och miljökonsekvensbeskrivningen upprättas. Samrådet ska avse verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen. Före samrådet ska uppgifter lämnas om den planerade verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan. Uppgifterna ska lämnas till länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som särskilt berörs.

Av 6 kap. 3 § miljöbalken framgår att syftet med miljökonsekvensbeskrivningen är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på en rad i paragrafen uppräknade intressen. Syftet är att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

Enligt 6 kap. 7 § miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen, i den utsträckning det behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning, innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §. Bland annat om verksamheten eller åtgärden enligt länsstyrelsens beslut ska antas medföra en betydande miljöpåverkan ska vissa i paragrafen uppräknade obligatoriska moment ingå i miljökonsekvensbeskrivningen. Särskilda krav är föreskrivna för det fall verksamheten eller åtgärden kan antas påverka miljön i ett Natura 2000-område.

Den myndighet som ska pröva en ansökan i ett ärende där det krävs en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd ska enligt 6 kap. 9 § miljöbalken genom ett särskilt beslut eller i samband med avgörandet av ärendet ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken. Ett sådant ställningstagande får inte överklagas särskilt. Vid prövningen av ansökan ska myndigheten beakta innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samråd och samrådsyttranden.

Enligt 2 kap. 11 § ellagen ska en nätkoncession förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt med de villkor för anläggningens utförande och nyttjande som behövs av säkerhetsskäl eller för att i övrigt skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter och främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser eller som av annat skäl behövs från allmän synpunkt.

Enligt 2 kap. 13 § ellagen ska en nätkoncession för linje meddelas för 40 år och enligt 2

kap. 14 § första stycket ellagen får nätkoncessionens giltighetstid förlängas med 40 år i taget. Om det finns särskilda skäl eller om sökanden begär det, kan kortare tid bestämmas.

Enligt 2 kap. 14 § andra stycket ellagen ska i ett ärende om förlängning av giltighetstiden 2 kap. 6-11 §§ tillämpas.

Enligt 2 kap. 18 § ellagen första stycket punkt 1 ska en nätkoncession återkallas helt eller delvis om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning. Enligt 2 kap. 18 § andra stycket prövas frågor om återkallelse av nätkoncession av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

Enligt 2 kap. 19 § ellagen är, om en nätkoncession upphör att gälla, den som senast haft nätkoncessionen skyldig att ta bort ledningen med tillhörande anläggningar och vidta andra åtgärder för återställning, om det behövs från allmän eller enskild synpunkt.

Skäl för beslut

Miljökonsekvensbeskrivningarna i ärendet

Den ursprungliga ansökan som inkom den 20 maj 2001 åtföljdes bl.a. av en miljökonsekvensbeskrivning för Skåne län samt passagera genom Staffanstorps tätort i Staffanstorps kommun och vid Södra Sandby i Lunds kommun. Därefter har ansökan kompletterats med miljökonsekvensbeskrivningar för Östergötlands, Kalmar, Kronobergs och Blekinge län och med nya miljökonsekvensbeskrivningar för passagera genom Staffanstorps tätort och vid Södra Sandby.

Riksantikvarieämbetet anser att miljökonsekvensbeskrivningarna behöver kompletteras med utdrag ur Riksantikvarieämbetets fornminnesregister med redovisning av berörda lämningar och miljöer. Likaså bör berörda kulturmiljöer som omfattas av kommunala kulturmiljöprogram redovisas. Vid redovisningen av kraftledningens effekter bör hänsyn även tas till påverkan som drift- och underhållsarbeten kan komma att medföra. Länsstyrelsen i Kalmar län anser att miljökonsekvensbeskrivningen för länet bör kompletteras med bl. a. en noggrannare beskrivning av Svenska kraftnäts policy för hänsyn som tas till naturvärden i samband med underhållsarbeten i anslutning till ledningsgator, särskilt med avseende på skyddsvärda naturområden. Länsstyrelsen anser vidare i likhet med Riksantikvarieämbetet att miljökonsekvensbeskrivningen ska kompletteras med utdrag ur fornminnesregistret samt att även kommunala kulturmiljöprogram bör redovisas. Länsstyrelsen redovisar hur sådana program kunnat beaktas i miljökonsekvensutredningen vad avser Oskarshamns kommun och Vimmerby kommun.

Som svar på vad Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen i Kalmar län anfört anger Svenska kraftnät att gällande regelverk, inklusive samråd med bl.a. berörda länsstyrelser, till skydd för kultur- och naturmiljön kommer att följas vid alla underhållsarbeten. Svenska kraftnät förutsätter att alla problem och behov av åtgärder kan hanteras inom ramen för detta samråd och hänvisar till ingiven publikation Riktlinjer för underhåll av ledningsgator. I denna anges bl.a. att vid underhållsåtgärder som medför att det kan finnas

risk för att någon fast fornlämning kan komma att beröras ska samråd hållas med berörd länsstyrelse enligt 2 kap. 10 § kulturminneslagen (1998:950).

Med hänsyn till dessa kompletteringar i ärendet från Länsstyrelsen i Kalmar län och Svenska kraftnät anser inspektionen att de miljökonsekvensbeskrivningar som föreligger får anses uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken.

Ledningens lämplighet

Ledningen sträcker sig från Kimstad i Norrköpings kommun till Arrie i Svedala kommun och har en total längd av ca 500 kilometer. Dess funktion är att såsom ingående i stamnätet dels klara elförsörjningen i nord-sydlig riktning, dels överföra den el som produceras i Oskarshamnsverket. Inspektionen finner mot denna bakgrund anläggningen lämplig från allmän synpunkt.

Sökandens lämplighet, m.m.

Svenska kraftnäts uppdrag är enligt 1 § förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem, sälja överföringskapacitet samt i övrigt bedriva verksamheter som är anknutna till kraftöverföringssystemet. Enligt 3 § 1 punkten ska Svenska kraftnät även bygga ut stamnätet för el baserat på samhällsekonomiska lönsamhetsberäkningar. Svenska kraftnät uppfyller därmed lämplighetskravet i 2 kap. 10 § ellagen. Svenska kraftnät uppfyller vidare kunskapskravet i 2 kap. 2 § miljöbalken.

Magnetiska fält

När en ström passerar genom en ledare uppstår ett magnetiskt fält. Det magnetiska fältet är proportionellt med strömlasten.

Det finns epidemiologiska data som tyder på att det kan finnas en förhöjd risk för negativ påverkan på människors fysiska hälsa vid långvarig exponering för kraftfrekventa magnetfält (se Ahlbom, A, m.fl. (2000), *British Journal of Cancer* 83(5), 692–698). Vidare kan enbart oron för risken för sjukdom till följd av långvarig exponering för magnetfält menligt inverka på människors psykiska välbefinnande mer än i ringa grad på så vis att det finns skäl att i enlighet med 2 kap. 3 § miljöbalken anta att verksamheten kan medföra olägenhet för människors hälsa (se härom även prop. 1997/98:45 Del 2 s.109). Bevisbördan för att olägenheter inte behöver befaras ligger enligt 1 § på sökanden.

Det ovan sagda innebär att sökanden är skyldig att i enlighet med 2 kap. 3 § miljöbalken utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka olägenheten. I samma syfte ska bästa möjliga teknik användas. Vidare krävs enligt 6 § att ledningens lokalisering är lämplig så att ändamålet uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa. Enligt 7 § gäller dock nämnda krav endast i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Ansökan inkom den 20 maj 2001. Den 6 oktober 2011 upplyste Svenska kraftnät i en kompletterande skrivelse att årsmedelströmlasterna från Simpevarp – Arrie från 2016 kommer att öka med omkring dubbla värdet jämfört med de värden som redovisades 2001. För ledningssträckorna Nybro – Hemsjö och del av Hemsjö – Barsebäck, till Hurva kommer strömlasten till och med att omkring fyrdubblas. Detta innebär att årsmedelvärdena för magnetfälten ökar i motsvarande mån.

Norrut mellan Kimstad – Simpevarp bedöms strömlasterna och därmed magnetfälten att minska något.

De ökade strömlasterna leder till höga magnetfält till flera bostadshus mellan Simpevarp – Arrie. Frågan om magnetiska fält påverkar bedömningen av den sökta ledningen på olika sätt, vad gäller passagen genom Staffanstorps tätort, passagen genom Södra Sandby och ledningen i övrigt. Vad gäller tillämpliga regler i övrigt i miljöbalken väljer inspektionen att utveckla skälen i dessa hänseenden under respektive ledningsavsnitt.

Passagen genom Staffanstorps tätort

Som ett resultat av tidigare utredningar i ärendet föreslog Svenska kraftnät den 7 juli 2005 en ny sträckning avseende passagen genom Staffanstorps tätort. Ledningen förläggs därvid på en sträcka av ca 2 km norr om och parallellt med E.ON Elnät Sverige AB:s (E.ON:s) två befintliga 130 kV ledningar norr om trafikleden. Den nya sträckningen innebär att ledningen flyttas 80 till 120 meter norrut i förhållande till befintlig ledning. Ledningen byggs i portalstolpar med något lägre fashöjd än nuvarande ledning och med samma avstånd mellan stolparna som E.ON:s ledningar. Vid Gullåkra mosse viker ledningen av mot öster så att Gullåkra mosse inte påverkas.

Svenska kraftnät redovisar även ett alternativ där ledningen förläggs i markkabel ca 2 km från en ny terminalstation väster om samhället till en ny terminalstation vid Gullåkra öster om samhället. Svenska kraftnät specificerar kostnaderna som beräknas uppgå till 60 Mkr (55 Mkr mer än luftledningsalternativet). Svenska kraftnät påpekar att kabelalternativet också medför en ökad sårbarhet i elsystemet, då fel på en luftledning åtgärdas på maximalt något dygn, medan ett kabelfel kan ta veckor att lokalisera och reparera.

Staffanstorps kommun anser bl.a. att ett eventuellt tillstånd till ledningen bör ges för en begränsad strömlast och att ansökan kan bifallas endast under förutsättning att ledningen markförläggs, bl.a. då en luftledning skapar en icke önskvärd separerande barriär av kraftledningsstolpar och kraftledningar i en 300-400 meter bred zon norr om trafikleden. Länsstyrelsen i Skåne län anser att markkabelalternativet är att föredra, men med hänsyn till att det nya sträckningsförslaget innebär väsentliga förbättringar av boendemiljön samt endast ett begränsat intrång i våtmarksområdet motsätter sig inte länsstyrelsen ett genomförande av luftledningsalternativet. Riksantikvarieämbetet anser att från kulturmiljösynpunkt framstår fortfarande markkabelalternativet som mer fördelaktigt. Boverket ser positivt på att åtgärder vidtas som medför att de boende i Staffanstorp inte längre utsätts för höga strålningsnivåer.

Svenska kraftnät har motsatt sig en begränsning av strömlasten då ledningen utgör en av två 400 kV ledningar som strömförsörjer södra och västra Skåne. Båda ledningarna är

dimensionerade för att ensamma klara det nuvarande strömbehovet, men behöver då kunna utnyttja den tekniskt maximala strömbelastningen. Vid fel eller underhållsarbete på någon av de två ledningarna kan den återstående ledningen tillfälligt klara den skånska strömförsörjningen. Båda ledningarna är således mycket viktiga ur ett samhällsperspektiv. Förekomsten av två ledningar för strömförsörjning medför å andra sidan att under merparten av tiden utnyttjas inte någon av ledningarna fullt ut.

Inspektionen konstaterar att genom att flytta ledningen minskas magnetfälten för berörda bostäder radikalt. Redan med magnetfältsvärdena i 2004 års miljökonsekvensbeskrivning reduceras magnetfälten för 73 bostäder i intervallet 0,5 mikrottesla till över 2 mikrottesla till mindre än 0,4 mikrottesla för samtliga. Svenska kraftnät har redovisat att magnetfälten beräknade även utifrån de höjda strömlasterna hamnar under 0,4 mikrottesla vid samtliga bostäder. Dessa beräkningar avser det sammanlagda magnetfältet från 400 kV ledningen och två parallellgående 130 kV ledningar som innehåses av E.ON Elnät Sverige AB. Den nya ledningssträckningen strider inte mot detaljplan eller områdesbestämmelser.

Miljövinster med ett markkabelalternativ är enligt inspektionens bedömning inte så stora att de motiverar en merkostnad på drygt 50 Mkr och en ökad sårbarhet i elsystemet.

Mot ovanstående bakgrund anser inspektionen Svenska kraftnäts nya sträckningsförslag förenligt med lokaliseringskravet i 2 kap. 6 § miljöbalken.

De nämnda 130 kV ledningarna prövas f.n. hos inspektionen, vad avser förlängd giltighetstid. Kommunen hävdar att ärendena bör avgöras samtidigt. Inspektionen har förståelse för denna uppfattning, men anser inte hinder föreligga att expediera detta yttrande.

Passagen vid Södra Sandby

Magnetfält före och efter den ökade strömlasten blev känd

Svenska kraftnät redovisar 2008 ett ombyggnadsalternativ söder om passagen vid Södra Sandby men förordar befintlig sträckning genom samhället. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att i den befintliga sträckningen finns 92 bostadshus med ett årsmedelvärde för magnetfältet i intervallet 0,4-3,0 mikrottesla. 66 bostadshus av dessa har magnetfält mellan 0,4-1,0 mikrottesla och 26 bostadshus har magnetfält över 1,0 mikrottesla. 4 bostäder hade ett magnetfält överstigande 2 mikrottesla. För det nya ledningsalternativet understiger magnetfälten 0,4 mikrottesla för samtliga bostadshus.

De ökade strömlasterna leder till att i den befintliga sträckningen finns 191 bostadshus med ett årsmedelvärde för magnetfältet i intervallet 0,4-6,5 mikrottesla. 54 bostadshus har ett årsmedelvärde överstigande 1,7 mikrottesla, varav 17 överstiger 2,8 mikrottesla. För det nya ledningsalternativet understiger magnetfälten 0,4 mikrottesla utom för två bostadshus som ägs av NCC, där magnetfälten uppgår till 0,91 respektive 0,77 mikrottesla.

Kostnaden för ombyggnaden har av Svenska kraftnät beräknats uppgå till 70 – 80 Mkr. Beloppet innefattar såväl byggkostnad som kostnad för nya intrång och rivning av den gamla ledningen.

Inspektionens bedömning i magnetfältfrågan

Synpunkter från remissinstanser och berörda redovisas i bilaga 5, s 10 – 14 och s 21 – 22. Ett stort antal sakägare, som berörs och oroas av befintlig ledning, förordar ombyggnadsalternativet. Flera remissinstanser har invändningar mot att ledningen medför höga magnetfältsvärden.

Enligt 9 kap. 3 § miljöbalken avses med olägenhet för människors hälsa störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig. Av förarbetena till miljöbalken prop.1997/98:45 del 2 s109 framgår att ”i enlighet med den praxis som har utvecklats enligt hälsoskyddslagen omfattas även sådana störningar som i första hand påverkar välbefinnandet i inte ringa grad t.ex. buller, lukt, och termiskt inomhusklimat... Med störningar som påverkar välbefinnandet avses störningar som inte är av sådan karaktär att de kan visas vara direkt hälsoskadliga men som ändå påtagligt inverkar på människors psykiska välbefinnande. I paragrafen har uttryckligen angetts att bedömningen skall ske från medicinska eller hygieniska utgångspunkter. I bedömningen skall inte ingå några ekonomiska eller tekniska avvägningar. Bedömningen måste utgå från vad människor i allmänhet anser vara en olägenhet och kan inte enbart baseras på en enskild persons reaktion i det enskilda fallet. Även bedömningen huruvida en störning skall anses vara ringa är beroende av hur människor i allmänhet uppfattar störningen...”.

Inspektionen konstaterar att i ärendet finns en dokumenterad oro från sakägare och andra i Södra Sandby för negativa hälsoeffekter orsakade av de magnetiska fälten från ledningen.

Svenska kraftnät ska enligt 2 kap. 3 § miljöbalken vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga skada eller olägenhet som de höga magnetfälten på befintlig ledning medför. Enligt 2 kap. 6 § miljöbalken ska en annan sträckning väljas som är lämplig med hänsyn till att ändamålet med ledningen ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljö. Allt under förutsättning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken att det inte kan anses orimligt att uppfylla nämnda krav. Härvid ska enligt nämnda paragraf särskild hänsyn tas till nyttan av försiktighetsmättet att bygga den redovisade ombyggnaden jämfört med kostnaden. I det aktuella fallet uppgår kostnaden för ombyggnad till 70 – 80 Mkr. Resultatet av ombyggnaden är kraftigt sänkta magnetfält och därmed med all sannolikhet också en kraftigt minskad oro. I det aktuella fallet är det därför inte orimligt att kräva denna ombyggnad.

Konsekvenser av att bygga om ledningen

En ytterligare förutsättning för att kräva en ombyggnad är att denna uppfyller kraven enligt ellagen och miljöbalken.

Av miljökonsekvensutredningen framgår att den föreslagna ombyggnadens påverkan på landskapsbilden varierar men i vissa fall blir måttlig till stor. Det sistnämnda gäller särskilt i området kring höjdpartierna vid Ryd. Vad gäller rekreation och friluftsliv bedöms de negativa konsekvenserna som måttliga. Ledningen går genom området för riksintresset kvartstistik sandstens norra delar, men konsekvenserna bedöms bli små.

Beträffande kulturmiljön bedöms den påverkas måttligt negativt vid Revingefältet och Kävlingeån samt vid Ryd/Måryd.

En generell bedömning är att ledningen medför måttliga konsekvenser för naturmiljöerna, varav de negativa konsekvenserna för landskapsbilden bedöms som större än motsvarande biologiska/botaniska värden. Vid Ökärr kommer träd att tas ned, vilket bedöms få måttliga negativa konsekvenser för naturmiljön. Områdena vid Revingefältet och utmed Kävlingeån är frekvent besökta av rastande fågel. Vid Källekärrsängarna kan ledningens närvaro påverka naturintressena negativt. Om stor hänsyn tas vid placering av ledningsstolpar kan man undvika negativa konsekvenser för naturvårdsintressen till följd av ledningen.

I Natura 2000-området på Revingefältet kommer tre portalstolpar att placeras. Stolparna kommer att behöva skyddas med stenrosen, vilka ska fungera som påkörningsskydd mot militära fordon. Dessutom kommer en bygg- och serviceväg att byggas utmed diket i väster. I en trädbevuxen åkerholme inom området måste träd avverkas för ledningsgatan. Stolpe 109 tangerar en skyddsvärd fuktäng. Området kommer att påverkas av ledningen, även om det särskilt är under den tidsbegränsade byggtiden då påverkan kan vara som störst. Bedömningen är att ledningen medför små till måttliga konsekvenser för riksintresset i denna del av Natura 2000-området. Däremot berörs inte de stora och centrala delarna av Natura 2000-området.

Ledningen bedöms inte innebära några negativa konsekvenser för det strandskydd som finns utmed diket mot Revingefältet och vid Ökärr, eller biotopskydd för nedtagning av enstaka träd i Ökärr, på Revingefältet öster om Gravaregården samt i alskogen öster om Skatteberga. Dessa åtgärder kräver dispens från strandskydd respektive biotopskydd.

██████████ efterlyser en rakare projektering av ledningen med ledningens sydspets flyttad till stolpe 121 från 120. Svenska kraftnät har bekräftat att det är fullt möjligt att ändra sträckningen enligt ██████████ förslag och har inkommit med en korrigerad sträckning.

Sammanfattande bedömning

Inspektionen finner ombyggnadsalternativet förenligt med bestämmelserna för hushållning med mark och vatten i miljöbalken. Ledningen strider inte mot detaljplan eller områdesbestämmelser. ██████████ invändningar mot ledningen, se s 12 och 21 bilaga 5, innebär enligt inspektionens uppfattning inte att hans verksamhet på fastigheten omöjliggörs. Det får anses orimligt att uppfylla krav på skyddsåtgärder och lokalisering till följd av de förhöjda magnetfältsvärdena på NCC:s fastigheter. Inspektionen finner inte skäl att i särskild ordning i villkor särskilt föreskriva lämpliga åtgärder i ombyggnadsalternativet för att begränsa bullernivån.

Mot bakgrund av vad inspektionen anfört i magnetfältsfrågan och att den nya ledningssträckningen befunnits uppfylla kraven i ellagen och miljöbalken föreslår inspektionen att ledningen ges en ny sträckning söder om Södra Sandby enligt ombyggnadsalternativet. Sträckningen bör korrigeras i enlighet med ingiven karta från Svenska kraftnät den 11 maj 2012. Inspektionen finner sålunda att de höjda magnetfältsvärdena, till följd av ökade strömlaster på ledningen, är så påtagliga att

åtgärder måste vidtas. Skäl föreligger därför inte att åter höra Strålsäkerhetsmyndigheten eller Elsäkerhetsverket i magnetfältsfrågan.

Ledningen i övrigt

Inspektionens bedömning i magnetfältsfrågan

Som redovisats under Skäl för beslut, avsnittet magnetiska fält leder de ökade strömlasterna från Simpevarp – Arrie till höga magnetfält för en del bostadshus. Bortsett från Staffanstorp och Södra Sandby rör det sig huvudsakligen om enstaka fastigheter.

För fastigheterna [redacted] överstiger magnetfälten 4 mikrotlesla. För dessa fastigheter vidtar Svenska kraftnät enligt sin redovisade policy åtgärder i form av förvärv av byggnad/fastighet eller ombyggnad av ledningen förbi aktuella bostadshus. I vissa fall kan även själva byggnaden flyttas. I genomsnitt kostar det sex miljoner kr att på enklaste sätt bygga om en ledning med tre stolpar.

För fastigheten [redacted] har inspektionen även identifierat ytterligare en närliggande fastighet [redacted] med högt magnetfält vid bostadshuset (3,4 mikrotlesla). För denna grupp av fastigheter finns enligt Svenska kraftnät ingen möjlighet att flytta ledningen på grund av avståndet till bostadshusen på andra fastigheter.

Inspektionen instämmer i att Svenska kraftnät bör vidta lämpliga åtgärder såsom att förvärva byggnad eller fastighet, bygga om ledningen förbi aktuella bostäder eller flytta bostadshus vad gäller fastigheterna [redacted]

Inspektionen har också uppmärksammat att andra grupper av närliggande bostäder med höga magnetfält finns på fastigheterna [redacted] (3,3 respektive 3,8 mikrotlesla), [redacted] (2,9, 2,7 och 3,2 mikrotlesla) samt [redacted] (3,8 respektive 3,0 mikrotlesla). Svenska kraftnät har redovisat att ledningen kan flyttas längre från bostadshusen för samtliga dessa tre grupper. Svenska kraftnät har även pekat på möjligheten att uppföra skärmslingor som reducerar magnetfältet med omkring 50 %, ibland upp till 80 %, och därvid anfört följande:

Utformningen av en skärmslinga kan variera beroende på om det finns närliggande fastigheter på ena sidan av ledningen eller på båda sidor. Gemensamt är dock att vid platser där magnetfältet ska reduceras placeras skärmslingan ca 50 meter åt varje håll längs med ledningen på trästolpar mellan ledningen och denna plats. Kostnaden för att bygga en skärmslinga är ca 1 miljon kr för uppförande, vartill kommer ca 40 000 kr per år i underhåll och ca 5 000 kWh per år i ökade överföringsförluster på ledningen. Skärmslingorna kräver mycket underhåll. Omkring tre gånger per år besöks slingorna av en underhållsingenjör som gör en okulärbesiktning av installationen och en kontrollmätning av slingans funktion, samt utför vid behov mindre reparationer. Framöver kommer även rötskadebesiktningar att behöva göras i takt med att anläggningarna blir äldre.

Datum
2012-06-26

Dnr
7331-08-100132

Enligt Svenska kraftnät finns utrymme för skärmslinga för samtliga ifrågavarande fastigheter utom [redacted] och ej optimalt vid [redacted] (Utrymme för skärmslinga finns även för [redacted].)

Inspektionen anser vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken att det är rimligt att magnetfälten för de fyra redovisade grupperna av fastigheter reduceras. Svenska kraftnät bör således vidta lämplig åtgärd att förvärva byggnad eller fastighet, bygga om ledningen förbi aktuella bostäder, flytta bostadshus eller bygga skärmslingor. Väljer Svenska kraftnät alternativet med skärmslingor ska Svenska kraftnät dokumentera att en reduktion av magnetfälten för samtliga byggnader som ingår i gruppen kan uppnås med minst 50 %.

Därutöver finns en rad enstaka fastigheter längs ledningen med mindre magnetfält än 4 mikrottesla, t.ex. [redacted] (3,8 mikrottesla), [redacted] (3,5 mikrottesla), [redacted] (3,5 mikrottesla) och [redacted] (3,1 mikrottesla).

Med hänsyn till den höga kostnaden för flyttning av ledningen samt relativt hög kostnad för skärmslingor jämte underhållsarbete anser inspektionen vid en rimlighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken att för enstaka bostäder under 4 mikrottesla finns inte anledning kräva åtgärder för att minska magnetfälten.

Kristianstad kommun har framfört synpunkten att i likhet med förhållandena i Staffanstorp borde åtgärder föreslås mot de fastigheter/bostäder i kommunen som har höga magnetfält. Inspektionen konstaterar dock att bostäderna med höga magnetfält i kommunen inte finns koncentrerade till ett ställe på samma sätt som i Staffanstorp eller Södra Sandby.

Övriga synpunkter från remissinstanser och berörda

Innehavarna av [redacted] känner en mycket stark oro av ledningens omedelbara närhet och de obehagskänslor som ledningen ger upphov till. De tar sig uttryck i huvudvärk, onormal trötthet och oro för sonen. Vid flyttning av aluminiumrör får man även smärtsamma elstötar. Dessutom orsakar ledningen obehag då den under vissa perioder ger ifrån sig ett högljutt knatttrande.

Enligt Svenska kraftnät kan elektriska urladdningar ("stötar") vid kontakt mellan jordade och ledande föremål eller personer uppkomma som en följd av de elektriska fälten under eller bredvid kraftledning. Elektriska fält på denna nivå är dock inte att betrakta som någon hälsorisk och utgör heller inte en risk för TV-apparater eller andra installationer. De elektriska fälten minskar snabbt med avståndet och reduceras också av t.ex. vegetation. Plåttak och andra metallföremål i närheten av kraftledningar kan medföra problem med elektriska urladdningar. Problemen kan ofta elimineras genom att metallföremålen jordas. Svenska kraftnät uppmanar fastighetsägare som har fortsatta problem med elektriska fält att kontakta Svenska kraftnät för kontroll och bedömning av lämpliga åtgärder.

Inspektionen anser att Svenska kraftnät bör kontrollera förhållandena på fastigheten [REDACTED] med avseende på de elektriska fälten samt vid behov vidta erforderliga åtgärder.

Innehavarna av [REDACTED], påverkas negativt av det ljud kraftledningen ger ifrån sig. För dragning av kraftledningar enligt den rapport Svenska kraftnät hänvisar till ska ljudnivåer överstigande 40-45 decibel undvikas. Likväl anges att aktuell ledning, åtminstone i vått eller kallt väder, alstrar just en sådan ljudnivå. Bullereffekterna är inte heller tillräckligt utredda.

Svenska kraftnät bekräftar, som nämnts i miljökonsekvensbeskrivningen, att ljud från ledningen kan förekomma. Under vissa förhållanden kan de uppnå nivåer som tangerar naturvårdsverkets riktlinjer. Svenska kraftnäts bedömning är dock att ljudeffekterna från ledningen inte är så stora att de medför störningar som motiverar åtgärd.

Höörns kommun pekar på att ledningen passerar över Brååns dalgång genom naturreservatet Rövarekulan som är ett utpekat natura 2000-område. Med tanke på områdets unika naturvärden och dess stora betydelse för friluftslivet är ledningens sträckning olycklig. Vid fältbesök kan dock konstateras att störningen nere i dalgången är relativt liten. Kristianstads kommun framför att åtgärder bör vidtas för att minska risken för fågelkollisioner i de skyddade fågelrika våtmarksområdena vid Helge å. Svedala kommun hävdar att vissa delsträckor som ligger inom riksintresse för naturvärden och kulturminnesvärden utgör en påtaglig skada med hänsyn till den påverkan ledningen har på landskapsbilden.

Svenska kraftnät känner till risken för fågelkollisioner men bedömer den som begränsad. Det är svårt att vidta adekvata åtgärder som eliminerar problemet. Ledningen har funnits i nuvarande sträckning i snart 50 år och miljön har stabiliserats och anpassat sig efter ledningen. Svenska kraftnät bedömer inte att det föreligger några skäl till förändrad sträckning. Det är normalt inte aktuellt att markförlägga ledningar som ingår i stamnätet.

Sammanfattande bedömning

Inspektionen delar Svenska kraftnäts uppfattning vad gäller de miljösynpunkter som framförts av kommunerna. Detsamma gäller vad Svenska kraftnät anfört i bullerfrågan. Inspektionen finner därför ledningen förenlig med hänsynsreglerna och bestämmelserna för hushållning med mark och vatten i miljöbalken, under förutsättning att ett beslut om förlängd giltighetstid förenas med följande villkor gällande magnetiska och elektriska fält:

1. För fastigheterna [REDACTED]
[REDACTED] ska Svenska kraftnät vidta lämplig åtgärd att förvärva byggnad eller fastighet, bygga om ledningen förbi aktuella bostäder eller flytta bostadshus i syfte att reducera magnetfältet.
2. För följande grupper av fastigheter [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] ska Svenska kraftnät vidta lämplig åtgärd att förvärva byggnad eller fastighet,

Datum
2012-06-26

Dnr
7331-08-100132

bygga om ledningen förbi aktuella bostäder, flytta bostadshus eller bygga skärmslingor i syfte att reducera magnetfälten. Väljer Svenska kraftnät alternativet med skärmslingor ska Svenska kraftnät dokumentera att en reduktion av magnetfälten för samtliga byggnader som ingår i gruppen kan uppnås med minst 50 %.

3. För fastigheten [REDACTED] ska Svenska kraftnät kontrollera förhållandena på fastigheten med avseende på de elektriska fälten samt vid behov vidta erforderliga åtgärder.

Åtgärderna enligt 1-2 ska vidtas inom tre år och åtgärder enligt 3 inom sex månader efter det att regeringen meddelat Svenska kraftnät förlängd giltighetstid. Inom denna tid ska även Svenska kraftnät skriftligen meddela inspektionen vilka åtgärder som vidtagits. För det fall Svenska kraftnät väljer att bygga om ledningen förbi aktuella bostäder erinras Svenska kraftnät om att ny koncession krävs för ombyggnaden.

Ledningen strider inte mot detaljplan eller områdesbestämmelser.

Mot nämnda bakgrund finner inspektionen att med angivna villkor bör förlängd giltighetstid på 40 år meddelas för ledningen.

Beslut att avge detta yttrande har fattats av generaldirektören Yvonne Fredriksson efter föredragning av Hans Olander.

Yvonne Fredriksson

Hans Olander

